

पुनर्चक्रणमा मर्यादित कामको प्रवर्द्धनका लागि नीतिगत निर्देशिकाहरू

डिसेम्बर २०२५ मा, अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) ले अपनायो [पुनर्चक्रणमा मर्यादित कामको प्रवर्द्धनका लागि नीतिगत निर्देशिकाहरू](#), जुन २०२५ को मे महिनामा भएको विज्ञहरूको बैठकमा सरकार, कामदार र रोजगारदाताहरू बीच वार्ता गरिएको थियो। फोहोर उठाउनेहरूको अन्तर्राष्ट्रिय गठबन्धन (IAWP) ले यी वार्ताहरूमा भाग लिएको थियो र WIEGO सँग मिलेर, दिशानिर्देशहरूमा फोहोर उठाउनेहरूका लागि प्रमुख महत्त्वका खण्डहरू र विषयवस्तुहरूको रूपरेखा प्रस्तुत गर्ने यो दस्तावेज तयार पारेको थियो।

<p>१. निम्न वर्णनकर्ताहरू प्रयोग गरेर फोहोर सङ्कलन गर्नेहरूको सन्दर्भहरूको नक्साङ्कन:</p> <ul style="list-style-type: none"> · भित्रआस्ट टिप्नेहरू · रसाइकल चलाउने कामदारहरू · मनौपचारिक अर्थतन्त्र / अनौपचारिक कामदारहरू · अनौपचारिक रिसाइक्लिंग कामदारहरू · मवार्षिक फोहोर उठाउने · गअपरेटिभ्स / सामाजिक र एकता अर्थतन्त्र (फोहोर उठाउनेहरूलाई स्पष्ट रूपमा बुझाउँदा) 		
प्रत्यक्ष उद्धरण	फोहोर उठाउनेहरूलाई जनाउने वर्ग	पूरक विश्लेषण
<p>अनुच्छेद ६</p> <p>“आज पुनर्चक्रणमा अर्थतन्त्रका सबै क्षेत्रहरूमा अत्यधिक विषम र विविध गतिविधिहरू समावेश छन्, देखिहातले फोहोर उठाउने कामफोहोर सङ्कलन र पुनः प्राप्तिसम्म, औषधि उद्योगमा डिजिटल रूपमा सक्षम औद्योगिक सहजीवनसम्म।”</p>	<p>हातले फोहोर उठाउने सम्बन्धमा स्पष्ट सन्दर्भ।</p>	<p>फोहोर उठाउने कार्यलाई पुनर्चक्रण कार्यको अभिन्न र वैध रूपको रूपमा स्थापित गर्दछ, अवशिष्ट वा सीमान्त गतिविधिको रूपमा होइन।</p> <p>क्षेत्रको परिभाषा भित्रै अनौपचारिक, म्यानुअल रिसाइक्लिंग एड्करहरू।</p>

<p>अनुच्छेद ८</p> <p>"यद्यपि यसले [पुनर्प्रक्रिया] वातावरणीय उद्देश्यहरूमा योगदान पुऱ्याउन सक्छ, केही पुनःप्रक्रिया गतिविधिहरूले वातावरणलाई दूषित गर्न सक्छन्, र धेरै उद्यमहरू र पुनःप्रक्रियामा काम गर्ने कामदारहरू यहाँ सञ्चालन हुन्छन्"संरचनात्मक अनौपचारिकताको अवस्था, प्रायः खराब काम गर्ने अवस्थाहरूमा र त्यसैले हरियो र राम्रो कामको लागि आफ्नो पूर्ण क्षमता र आकांक्षाहरू महसुस गर्न असमर्थ हुन्छन्।"</p>	<p>संरचनात्मक अनौपचारिकताको अवस्थामा पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू।</p>	<p>व्यक्तिगत असफलता होइन, संरचनात्मक अवस्थाको रूपमा अनौपचारिकताको स्पष्ट निदान।</p> <p>फोहोर उठाउने र अनौपचारिक पुनर्चक्रण गर्नेहरूलाई सिधै आवेदन दिनुहोस्।</p>
<p>अनुच्छेद १०- "काममा आधारभूत सिद्धान्त र अधिकारहरूको संरक्षण र प्राप्ति सहित सामाजिक न्यायलाई अगाडि बढाउनु, पुनर्चक्रण गतिविधिहरू र सञ्चालनहरूमा संलग्न कामदारहरूले आफ्नोजीविकोपार्जनर समानता, स्वतन्त्रता, सुरक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक सुरक्षा र मर्यादाको अवस्थामा आफ्नो काम पूरा गर्छन्।"</p>		
<p>अनुच्छेद १२</p> <p>"यी दिशानिर्देशहरू क्षेत्रीय, राष्ट्रिय, स्थानीय र क्षेत्रीय स्तरमा औपचारिक र अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा, सार्वजनिक वा निजी रूपमा सञ्चालित सबै पुनर्चक्रण कार्यहरूमा लागू हुने उद्देश्यले हुन्।"</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्र (स्पष्ट)।</p>	<p>कुनै पनि अस्पष्टता हटाउँछः अनौपचारिक पुनर्चक्रण कार्य पूर्ण रूपमा दिशानिर्देशहरूको दायरा भित्र पर्दछ।</p>

<p>अनुच्छेद १३</p> <p>"यद्यपि अनौपचारिक र औपचारिक पुनर्चक्रण गतिविधिहरू पुनर्चक्रण मूल्य शृङ्खलाहरूमा सहअस्तित्वमा रहन्छन् र एकअर्कासँग प्रतिच्छेदन गर्छन्, यी नीति निर्देशिकाहरू अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा पुनर्चक्रण उद्यमहरू र कामदारहरूलाई विशेष ध्यान दिएर मस्यौदा गरिएको छ। यो केवल तिनीहरूको ठूलो संख्याको कारणले मात्र होइन तर सामाजिक न्यायलाई अगाडि बढाउन र कोही पनि पछाडि नछोड्ने कुरा सुनिश्चित गर्न ILO र संयुक्त राष्ट्र संघको बाँकी प्रणालीको जनादेशको कारणले पनि हो।"</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा कामदारहरू (स्पष्ट प्राथमिकता)</p>	<p>यो सम्पूर्ण दस्तावेजमा फोहोर टिप्पणहरूको लागि सबैभन्दा बलियो राजनीतिक एङ्कर हो।</p> <p>तटस्थ समावेशीकरण होइन, सकारात्मक प्राथमिकता स्थापित गर्दछ।</p>
<p>अनुच्छेद १५</p> <p>"यी नीति निर्देशिकाहरू निम्न व्यक्तिहरूले प्रयोग गर्ने उद्देश्यले बनाइएका हुन्: "...पुनर्प्रक्रिया गर्ने कामदारहरू र तिनीहरूलाई प्रतिनिधित्व गर्ने कामदार संगठनहरू; सहकारी संस्थाहरू, र पुनर्चक्रण कामदारहरूको अन्य संस्थाहरू सहित सामाजिक र एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरू..."</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू सहकारी / SSE (स्पष्ट, कामदार-सम्बद्ध)</p>	<p>सहकारी संस्थाहरू र SSE संस्थाहरूलाई केवल उद्यमहरू नभई पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरूको संस्थाको रूपमा स्पष्ट रूपमा मान्यता दिन्छ।</p> <p>फोहोर टिप्पण सहकारी र संघहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा समेट्छ।</p>
<p>अनुच्छेद १६(क)</p> <p>"सरकारहरूको कर्तव्य हो कि राष्ट्रिय कानून र नियमहरू अपनाउने, क्रमशः कार्यान्वयन गर्ने र लागू गर्ने, र काममा आधारभूत सिद्धान्तहरू र अधिकारहरू र अनुमोदित ILO महासन्धिहरू र प्रोटोकलहरूले पुनर्चक्रणमा काम गर्ने सबै कामदारहरूलाई सुरक्षा</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (विश्वव्यापी)।</p>	<p>रोजगारीको स्थिति जस्तोसुकै भए पनि, सबै रिसाइक्लिंग कामदारहरू अधिकार धारक हुन् भन्ने कुरा स्थापित गर्दछ।</p> <p>यसमा स्पष्ट रूपमा अनौपचारिक कामदार र फोहोर उठाउनेहरू समावेश छन्।</p>

दिन्छन् र लागू हुन्छन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने"..."		
<p>अनुच्छेद ६७</p> <p>"कानूनको कार्यान्वयन, दिगो, उत्पादक र कुशल उद्यमहरूको विकास, फोहोर उठाउने र अन्य अनौपचारिक कामदारहरूको जीविकोपार्जन र काम गर्ने अवस्था सुधारको लागि अनौपचारिकताले प्रमुख चुनौती खडा गर्छ।", र काममा उनीहरूको अधिकारको प्राप्ति र सबैका लागि सामाजिक सुरक्षा।"</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरू (स्पष्ट)</p> <p>अनौपचारिक कामदारहरू (स्पष्ट)</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरूलाई विशिष्ट उपसमूहको रूपमा पुष्टि गर्दछ अनौपचारिक पुनर्चक्रण कामदारहरू भित्र</p> <p>सबैका लागि सामाजिक सुरक्षा समावेश गर्ने औपचारिकीकरणको आवश्यकता स्थापित भयो।</p>
<p>अनुच्छेद ६७ (जारी)</p> <p>"श्रम बजारमा पिछडिएका महिला, युवा, आप्रवासी र अन्य वर्गका कामदारहरू अनौपचारिक पुनर्चक्रण कामदारहरूमा अत्यधिक प्रतिनिधित्व गर्छन्।"</p>	<p>अनौपचारिक रिसाइक्लिङ्ग कामदारहरू (स्पष्ट)।</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरूका लागि लैङ्गिक र समावेशी-संवेदनशील दृष्टिकोणहरूलाई समर्थन गर्दछ।</p> <p>जोखिममा आधारित प्राथमिकतालाई सुदृढ बनाउँछ।</p>
<p>अनुच्छेद १२२</p> <p>"अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा पुनर्चक्रणको एउटा सामान्य विशेषता भनेको सम्बन्धित कामदारहरू र उनीहरूले काम गर्ने रोजगारदाता बीच प्रत्यक्ष रोजगार सम्बन्धको अभाव हो।"</p>	<p>अनौपचारिक पुनर्चक्रण कामदारहरू (अनिहित)।</p>	<p>धेरैजसो फोहोर टिप्नेहरूको रोजगारीको वास्तविकतालाई ठ्याक्कै वर्णन गर्दछ।</p> <p>अनुकूलित संरक्षण र नियमन आवश्यक पर्ने सन्दर्भ तयार गर्दछ वा सुझाव दिन्छ।</p>

<p>अनुच्छेद १२६</p> <p>"रिसाइक्लिंग कामदारहरूको लागि, केही मूल्य शृङ्खलाहरूमा रिसाइक्लिंग कामको अनियमितता, कम आय वा कामको आवश्यकता जस्ता कारकहरूको कारणले काम गर्ने घण्टा अत्यधिक हुन सक्छ। केही फोहोर उठाउनेहरू रातमा काम गर्छन्।", धेरै जना एकलै र एकलै काम गर्छन्।"</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरू (स्पष्ट)</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरूको विशिष्ट काम गर्ने अवस्थाको प्रत्यक्ष पहिचान।</p> <p>पछि OSH, काम गर्ने घण्टा र सुरक्षा सम्बन्धी प्रावधानहरूलाई आधार बनाउछ।</p>
--	---------------------------------	---

<p>२. नक्सालेखन खण्ड: सहकारी र सामाजिक तथा एकता अर्थतन्त्र</p>		
<p>अनुच्छेद ४४</p> <p>"सहकारी र अन्य सामाजिक तथा ऐक्यबद्धता अर्थतन्त्र संस्थाहरूले सभ्य कामलाई प्रवर्द्धन गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन् र धेरै देशहरूमा, विशेष गरी अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा सबैभन्दा गम्भीर सभ्य काम घाटाबाट ग्रस्त कामदारहरूको पुनर्चक्रण र काम गर्ने अवस्था सुधार गरेका छन्। सामाजिक तथा ऐक्यबद्धता अर्थतन्त्र संस्थाहरूले आफ्नो कार्यप्रणालीमा अन्तर्निहित र मानिसहरू र ग्रहको हेरचाह, समानता र निष्पक्षता, अन्तरनिर्भरता, स्व-शासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता, र सभ्य काम र जीविकोपार्जनको प्राप्तिसँग मेल खाने मूल्यहरूको सेटलाई व्यवहारमा उताउँछन्।"</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू अनौपचारिक अर्थतन्त्र सहकारी / SSE (स्पष्ट)</p>	<p>यसले प्रत्यक्ष रूपमा स्वीकार गर्दछ कि: १) सहकारीहरूले जीवनयापन र काम गर्ने अवस्था सुधार गर्छन्; २) तिनीहरूको प्रभाव अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा कमजोर कामदारहरूका लागि विशेष गरी सान्दर्भिक छ।</p> <p>यस अनुच्छेदले स्पष्ट रूपमा संगठित फोहोर सङ्कलन गर्ने सहकारीहरूलाई समेटेछ।</p>

<p>अनुच्छेद ४७(ग)</p> <p>“सरकारहरूले रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूसँग परामर्श गरेर:</p> <p>... (ग) राष्ट्रिय कानून र अभ्यास अनुसार र अन्य प्रकारका उद्यमहरूलाई प्रदान गरिएको भन्दा कम अनुकूल नहुने सर्तहरूमा सामाजिक र एकता अर्थतन्त्र पुनर्चक्रण गर्ने संस्थाहरूसँग व्यवहार गरेर समान खेल मैदान सुनिश्चित गर्नुहोस्।”</p>	<p>सहकारी / SSE</p> <p>पुनर्चक्रण गर्ने संस्थाहरू (स्पष्ट)</p>	<p>रिसाइक्लिंगमा SSE संस्थाहरूलाई भेदभाव गर्नु हुँदैन भन्ने कुरा स्वीकार गर्दछ।</p> <p>फोहोर उठाउने सहकारीहरूलाई निम्न कुराहरूबाट स्पष्ट रूपमा सुरक्षित गर्दछ: १) विशेष निजीकरण, २) नियामक पूर्वाग्रह, ३) असमान बोली।</p>
<p>अनुच्छेद ४८(ग)</p> <p>“रोजगारदाता संस्थाहरूले:”</p> <p>(ग) सामाजिक र एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरूको व्यावसायिक सञ्जाल र साझेदारहरूमा पहुँच सहज बनाउने विचार गर्नुहोस् जसले उनीहरूको विकासमा योगदान पुऱ्याउन सक्छ, उनीहरूको व्यावसायिक क्षमता, उद्यमशीलता र व्यवस्थापकीय क्षमताहरू बढाउँछ, उनीहरूको उत्पादकता र प्रतिस्पर्धात्मकतालाई सुदृढ बनाउँछ, र अन्तर्राष्ट्रिय बजार र संस्थागत कोषमा उनीहरूको पहुँचलाई सहज बनाउँछ।”</p>	<p>सामाजिक र एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरू (स्पष्ट) पुनर्चक्रणको सन्दर्भमा (अनिहित), जसमा SSE भित्र सिर्जना गरिएका फोहोर उठाउने संस्थाहरू समावेश छन् (अनिहित)</p>	<p>१) बजार, २) पूँजी, र ३) सञ्जालहरूमा पहुँचको सन्दर्भमा सामाजिक र एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरू (फोहोर उठाउने सहकारीहरू सहित) ले सामना गर्ने संरचनात्मक अवरोधहरूलाई पहिचान गर्दछ। यसले विशिष्ट समर्थन नीतिहरूको आवश्यकतालाई वैध बनाउँछ।</p>

<p>अनुच्छेद १५२ (च)</p> <p>“सरकारहरूले: (...)</p> <p>(च) सिफारिस नम्बर १९३ मा दिइएको मार्गदर्शन अनुरूप, सहकारी र अन्य सामाजिक तथा एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरूको स्थापना र विकासलाई प्रवर्द्धन गर्ने कानूनी तथा प्रशासनिक ढाँचाको हिसाबले समान खेल मैदान सिर्जना गरेर। विभिन्न पुनर्चक्रण मूल्य शृङ्खला र सञ्चालनमा उद्यमी, रोजगारदाता र कामदारहरूलाई औपचारिक संघहरूमा संगठित गर्न सशक्त बनाउनु, जस्तै सामाजिक तथा एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरू र महिला तथा युवा नेतृत्वको संस्था र सञ्जालहरू सहित अन्य सदस्यतामा आधारित संस्थाहरूले औद्योगिक सम्बन्धमा प्रभावकारी रूपमा संलग्न हुन र सुधारिएको उत्पादकत्व, काम गर्ने अवस्था र राम्रो काममा योगदान पुऱ्याउन सक्छन्।</p>	<p>सहकारी संस्थाहरू / SSE संस्थाहरू / औपचारिक संघहरू / अन्य सदस्य जहाज-आधारित संस्थाहरू (स्पष्ट)</p> <p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (अप्रत्यक्ष, बलियो)</p> <p>अनौपचारिक कामदारहरू (अनिहित)</p>	<p>यसले सामूहिक संगठनलाई निम्न माध्यमको रूपमा स्पष्ट रूपमा मान्यता दिन्छ: १) काम गर्ने अवस्था सुधार गर्ने, २) श्रम सम्बन्धमा भाग लिने, ३) उत्पादकता सुदृढ गर्ने।</p> <p>यसले विशेष गरी SSE संस्थाहरूमा र युवा र महिलाहरूमा विशेष ध्यान केन्द्रित गर्दै "संगठन" लाई अनुकूल र प्रवर्द्धन गर्ने नियामक ढाँचाहरूको आवश्यकतालाई स्पष्ट रूपमा पहिचान गर्दछ।</p>
---	--	---

<p>अनुच्छेद २३(i)</p> <p>“सरकारहरूले: (i) फोहोर व्यवस्थापन र पुनर्चक्रणमा राम्रो कामका अवसरहरूलाई अनुकूलन गर्न सार्वजनिक खरिदलाई बढावा दिने, जसमा एमएसएमई र सहकारी र अन्य सामाजिक तथा एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरूलाई टेन्डर प्रक्रियामा भाग लिन सक्षम बनाउन सहयोग प्रदान गर्ने समावेश छ...”</p>	<p>एमएसएमई र सहकारी तथा अन्य सामाजिक तथा एकता अर्थतन्त्र संस्थाहरू (स्पष्ट)</p>	<p>समावेशी सार्वजनिक खरिदलाई सक्षम बनाउँछ।</p> <p>नगरपालिका पुनर्चक्रण प्रणालीमा फोहोर टिप्ने सहकारी संस्थाहरूलाई समावेश गर्ने प्रत्यक्ष आधार।</p> <p>यसले विशेष गरी SSE संस्थाहरूमा "संगठन" लाई अनुकूल र प्रवर्द्धन गर्ने नियामक ढाँचाहरूको आवश्यकतालाई स्पष्ट रूपमा पहिचान गर्दछ। सार्वजनिक "टेन्डरिङ र ठेक्का" को मार्ग सुझाव दिन्छ।</p>
---	---	---

<p>३. नक्सामा खण्ड: औपचारिकीकरण</p>		
<p>अनुच्छेद ६५</p> <p>"औपचारिकीकरण भनेको कामदार र आर्थिक एकाइहरू - उद्यम, उद्यमी र घरपरिवार सहित - द्वारा सबै आर्थिक गतिविधिहरू, कानूनमा र व्यवहारमा, औपचारिक व्यवस्थाद्वारा पर्याप्त रूपमा समेटिएको सुनिश्चित गर्नु हो।"</p>	<p>कामदार (सामान्य)</p> <p>अनौपचारिक अर्थतन्त्र (अनिहित)</p>	<p>यसमा स्पष्ट रूपमा घरपरिवार र उद्यमीहरू समावेश छन्, स्व-रोजगार फोहोर उठाउनेहरूलाई समेट्ने वर्गहरू।</p>

<p>अनुच्छेद ६६</p> <p>"पुनर्प्रक्रिया र गोलाकार अर्थतन्त्रका अन्य चक्रहरूमा अनौपचारिक रोजगारीको स्तर बढेको छ, विशेष गरी कम आय भएका देशहरूका शहरहरू र वरपर। कम सार्वजनिक खर्च, गुणस्तरीय सार्वजनिक सेवाहरूको अपर्याप्त प्रावधान र यीमा सीमित पहुँच अनौपचारिकताका प्रमुख चालकहरू हुन्, साथै उद्यमहरूको कम उत्पादकता र अनुपालनको चुनौतीहरू पनि हुन्। शिक्षाको कम स्तर, साथै भेदभाव, गरिबी, आर्थिक स्रोतहरू, वित्त र सम्पत्तिमा पहुँचको अभाव र संगठनको कम स्तर जस्ता सूक्ष्म-स्तरीय निर्धारकहरूले पनि कामदारहरूलाई अनौपचारिक काममा लैजान सक्छन्।"</p>	<p>अनौपचारिक रोजगारी</p> <p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (अनिहित)</p>	<p>यसले अनौपचारिकतालाई क्षेत्रको संरचनात्मक विशेषताको रूपमा राख्छ, विसंगतिको रूपमा होइन।</p> <p>यसले अनौपचारिक शहरी पुनर्चक्रणको विशिष्ट अवस्थाहरू वर्णन गर्दछ, जहाँ फोहोर उठाउनेहरू अवस्थित हुन्छन्।</p> <p>अनौपचारिकतालाई पार गर्न संगठनको महत्त्वमा जोड दिन्छ।</p>
<p>अनुच्छेद ६७</p> <p>"कानूनको कार्यान्वयन, दिगो, उत्पादक र कुशल उद्यमहरूको वृद्धि, फोहोर उठाउने र अन्य अनौपचारिक कामदारहरूको जीविकोपार्जन र काम गर्ने अवस्थाको सुधार, र काममा उनीहरूको अधिकारको प्राप्ति र सबैको लागि सामाजिक सुरक्षाको लागि अनौपचारिकताले प्रमुख चुनौती खडा गर्छ। अनौपचारिक पुनर्चक्रण कामदारहरूमा महिला, युवा, आप्रवासी र श्रम बजारमा वञ्चित रहेका अन्य वर्गका कामदारहरूको प्रतिनिधित्व बढी छ।"</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरू (स्पष्ट)</p> <p>अनौपचारिक कामदारहरू</p> <p>अनौपचारिक रिसाइक्लिंग कामदारहरू</p>	<p>यसले स्पष्ट रूपमा फोहोर उठाउनेहरूलाई १) अनौपचारिकताबाट प्रभावित व्यक्तिहरू, २) श्रम र सामाजिक सुरक्षा अधिकार धारकहरूको रूपमा मान्यता दिन्छ। ३) यसले अनौपचारिकतालाई संरचनात्मक असमानतासँग जोड्दछ।</p>

<p>अनुच्छेद ६७ (जारी)</p> <p>"त्यसैले, एकीकृत नीतिगत दृष्टिकोणहरू मार्फत पुनर्चक्रणको औपचारिकीकरण, सबैका लागि वातावरणीय रूपमा दिगो अर्थतन्त्र र समाजमा समावेशी र न्यायपूर्ण संक्रमण सुनिश्चित गर्ने र उचित रोजगारी सिर्जना गर्न गोलाकार अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण महत्वको छ।"</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (अनिहित)</p> <p>फोहोर उठाउनेहरू (अनिहित)</p>	<p>औपचारिकीकरणलाई न्यायपूर्ण संक्रमणको लागि शर्तको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ, दण्डको रूपमा होइन।</p> <p>यसले पारिस्थितिक संक्रमणमा फोहोर उठाउनेहरूलाई समावेश गर्नुपर्छ, विस्थापित गर्नु हुँदैन भन्ने बुझाउँछ।</p>
<p>पृष्ठ ५० – अनुच्छेद ६८(क-ख)</p> <p>"सरकारहरूले, रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूसँग परामर्श गरेर, निम्न कुराहरू गर्नुपर्छः</p> <p>(क) अनौपचारिकताका विशेषताहरू र चालकहरूको गहन मूल्याङ्कन गर्ने, जसमा कार्यबल र आर्थिक एकाइहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने, कानुनी र नीतिगत ढाँचा र अभ्यासहरूको समीक्षा गर्ने, र पुनर्चक्रणमा उचित कामको घाटालाई विचार गर्ने समावेश छ;</p> <p>(ख) एकीकृत नीतिगत ढाँचा विकास र कार्यान्वयन गर्ने र पुनर्चक्रणमा औपचारिक अर्थतन्त्रमा संक्रमणलाई सहज बनाउन रणनीति र प्रोत्साहनहरू स्थापना गर्ने, ... अभिनेताहरूको विविधतालाई ध्यानमा राख्दै र अनौपचारिकताको सन्दर्भ-विशिष्ट चालकहरू अनुरूप हुने।"</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्र</p> <p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (अनिहित)</p>	<p>औपचारिकीकरणलाई न्यायपूर्ण संक्रमणको लागि एक शर्तको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ, प्रोत्साहनको आवश्यकता छ, दण्डको रूपमा होइन।</p> <p>यसले पारिस्थितिक संक्रमणमा फोहोर उठाउनेहरूलाई समावेश गर्नुपर्छ, विस्थापित गर्नु हुँदैन भन्ने बुझाउँछ।</p>

<p>अनुच्छेद ६८(च-घ)</p> <p>“सरकारहरूले ... गर्नुपर्छ: (च) राष्ट्रिय कानून र नियमहरूको अनुपालनलाई प्रवर्द्धन गर्न OSH र श्रम निरीक्षण र संयन्त्रहरूलाई सुदृढ पार्ने, पुनर्चक्रणमा रोजगार सम्बन्धको मान्यता र कार्यान्वयन अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा पनि लागू हुन्छ भनी सुनिश्चित गर्ने, र SSE संस्थाहरू, अनौपचारिक र दर्ता नगरिएका क्षेत्रहरूलाई समेट्न श्रम निरीक्षणको जनादेश र क्षमता विस्तार गर्ने; (छ) रोजगारदाता र कामदारहरूलाई सामूहिक रूपमा संगठित हुने र सौदाबाजी गर्ने आफ्नो अधिकार प्रयोग गर्न सक्षम वातावरण सिर्जना गर्ने; (ज) औपचारिक अर्थतन्त्रमा संक्रमणको लागि रणनीतिहरूको डिजाइन र कार्यान्वयनमा सामाजिक संवादलाई बढावा दिने।</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्र</p> <p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू</p> <p>SSE संस्थाहरू (स्पष्ट)</p>	<p>यसले औपचारिकीकरणलाई संगठन र सामाजिक संवादसँग जोड्छ।</p> <p>यसले अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा श्रम निरीक्षण र OSH लाई स्पष्ट रूपमा लागू गर्दछ, तर अनौपचारिक रोजगार संस्थाहरू सञ्चालन हुने सन्दर्भहरू र श्रम मापदण्डहरूको पालना गर्ने कठिनाइ, र केही अनौपचारिक कामदार सन्दर्भहरूमा श्रम निरीक्षणको कठिनाइलाई बेवास्ता गर्दछ।</p>
<p>अनुच्छेद ६८(i)</p> <p>"पुनर्प्रक्रियामा संलग्न सबै कामदारहरूको लागि पर्याप्त सामाजिक सुरक्षा कभरेजमा पहुँच सुनिश्चित गर्नुहोस् र राष्ट्रिय परिस्थितिहरूलाई ध्यानमा राख्दै, सामाजिक सुरक्षा प्रणालीहरूलाई अझ दिगो, समावेशी र प्रभावकारी बनाउनुहोस्, किनकि औपचारिकीकरण रणनीतिका सक्षमकर्ताहरू</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू</p> <p>अनौपचारिक कामदारहरू (अनिहित)</p>	<p>औपचारिकीकरण सामाजिक सुरक्षाभन्दा अगाडि हुँदैन: तिनीहरूले एकअर्कालाई बलियो बनाउँछन्।</p> <p>अनौपचारिक फोहोर टिप्पणहरूको सामाजिक सुरक्षाको अधिकारलाई सुदृढ पार्नुहोस्।</p>

४. सामाजिक सुरक्षा, काम गर्ने अवस्था, OSH र हिंसाको नक्सामा नक्साङ्कन खण्ड

<p>अनुच्छेद ६८(i)</p> <p>सरकारहरूले, रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूसँग परामर्श गरेर,</p> <p>"रिसाइक्लिंगमा काम गर्ने सबै कामदारहरूको लागि पर्याप्त सामाजिक सुरक्षा कभरेजमा पहुँच सुनिश्चित गर्नुहोस् र राष्ट्रिय परिस्थितिहरूलाई ध्यानमा राख्दै, सामाजिक सुरक्षा प्रणालीहरूलाई अझ दिगो, समावेशी र प्रभावकारी बनाउनुहोस्।"</p>	<p>रिसाइक्लिंगमा काम गर्ने सबै कामदारहरू (स्पष्ट)</p>	<p>यसले स्थापित गर्दछ कि सामाजिक सुरक्षा निर्भर गर्दैन औपचारिक रोजगारी।</p> <p>यो फोहोर टिप्ने, स्वरोजगार कामदार र सहकारी सदस्यहरूमा सिधै लागू हुन्छ।</p>
<p>अनुच्छेद १३८। रिसाइक्लिङमा कल्याणकारी र कल्याणकारी सुविधाहरूको प्रावधानमा धेरै फरक हुन्छ, तर ठूला प्रतिष्ठानहरूमा औपचारिक रोजगारीमा रहेका कामदारहरूको लागि अवस्था सामान्यतया अनौपचारिक उद्यमहरूमा काम गर्ने कामदारहरू र सडक र डम्पसाइटहरूमा आफ्नै खातामा काम गर्ने कामदारहरूको तुलनामा राम्रो हुन्छ जहाँ सुविधाहरू प्रायः अवस्थित हुँदैनन्। रिसाइक्लिङमा रहेका धेरैजसो अनौपचारिक कामदारहरूको पर्याप्त कल्याणकारी र कल्याणकारी सुविधाहरूमा पहुँच हुँदैन। केही रिसाइक्लिङ कामदारहरूको लागि, बस्ने र काम गर्ने अवस्थाहरू अविभाज्य हुन्छन्।</p>	<p>अनौपचारिक उद्यमहरूमा काम गर्ने कामदारहरू र सडक र फोहोर फाल्ने ठाउँहरूमा आफ्नै खाता भएका कामदारहरू (स्पष्ट)</p>	<p>यसले फोहोर उठाउनेहरूको सन्दर्भ र काम गर्ने अवस्था वर्णन गर्ने विभिन्न वर्गहरूको मूल्याङ्कन गर्दछ।</p>

<p>अनुच्छेद १२२</p> <p>"अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा पुनर्चक्रणको एउटा सामान्य विशेषता भनेको सम्बन्धित कामदारहरू र उनीहरूले काम गर्ने रोजगारदाता बीच प्रत्यक्ष रोजगार सम्बन्धको अभाव हो।"</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्र (स्पष्ट)</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरूको प्रमुख श्रम मोडेललाई सही रूपमा वर्णन गर्दछ।</p> <p>ज्यालादारी श्रममा आधारित नभएका सामाजिक सुरक्षा दृष्टिकोणहरूको आवश्यकतालाई अप्रत्यक्ष रूपमा औचित्य दिन्छ।</p>
<p>अनुच्छेद १२६</p> <p>"रिसाइक्लिंग कामदारहरूको लागि, केही मूल्य शृङ्खलाहरूमा रिसाइक्लिंग कार्यको अनियमितता, कम आय वा कामको आवश्यकता जस्ता कारकहरूको कारणले काम गर्ने घण्टा अत्यधिक हुन सक्छ। केही फोहोर उठाउनेहरू रातमा काम गर्छन्, जबकि धेरै एकलै र एकलै काम गर्छन्।"</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरू (स्पष्ट)</p>	<p>OSH नभएका विशेष अवस्थाहरूको पाठ्य पहिचान: रात्रिकालीन काम, वा गैर-मानक घण्टाको समयमा काम, आइसोलेसन, अनियमित काम गर्ने घण्टा।</p> <p>"विशेष" नियामक र सुरक्षात्मक उपायहरूलाई औचित्य दिने प्रत्यक्ष आधार।</p>
<p>अनुच्छेद १११</p> <p>कर्मचारी संगठनहरूसँग परामर्श गरी सरकारहरूले:</p> <p>(ख) राष्ट्रियता, उमेर, लिङ्ग, अपाङ्गता वा अन्य स्थितिलाई ध्यान नदिई सबै पुनर्चक्रण कामदारहरूको लागि सुरक्षा प्रदान गर्ने राष्ट्रिय OSH नीतिहरू, कार्यक्रमहरू र प्रणालीहरू स्थापना वा सुदृढ गर्ने,</p> <p>(i) सबै फोहोर र पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरूको लागि पर्याप्त OSH सेवाहरूको प्रावधान सुनिश्चित गर्ने</p>	<p>सबै कामदारहरू रिसाइक्लिंग (स्पष्ट)</p> <p>सबै फोहोर र पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (स्पष्ट)</p>	<p>यसले राज्यको दायित्वलाई सुदृढ बनाउँछ</p>

<p>अनुच्छेद १४३</p> <p>"रिसाइक्लिंग कामदारहरूमध्ये, ल्याण्डफिल साइटहरू र सडकहरूमा काम गर्ने असंगठित र अनौपचारिक फोहोर सङ्कलन गर्नेहरू विशेष गरी कानून प्रवर्तन अधिकारीहरू, निजी सुरक्षाकर्मीहरू र आपराधिक समूहहरू लगायत हिंसा र उत्पीडनको सामना गर्छन्।"</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरू (स्पष्ट)</p> <p>अनौपचारिक कामदारहरू (स्पष्ट)</p>	<p>संरचनात्मक हिंसाको प्रत्यक्ष मान्यता।</p> <p>संस्थागत र प्रहरी हिंसा समावेश छ।</p> <p>मानव अधिकारको वकालतको लागि ठोस नियामक आधार।</p>
<p>अनुच्छेद १४३ (जारी)</p> <p>"काम गर्दा उनीहरूले गिरफ्तारी, सामग्री जफत, यौन उत्पीडन र अन्य प्रकारका दुर्व्यवहारको सामना गर्नुपर्ने हुन सक्छ।"</p>	<p>फोहोर उठाउनेहरू (स्पष्ट)</p>	<p>फोहोर उठाउने आन्दोलनहरूले ऐतिहासिक रूपमा निन्दा गरेका विशिष्ट अभ्यासहरूलाई मान्यता दिन्छ।</p>

<p>५. सामाजिक संवाद र त्रिपक्षीयता खण्डको नक्साङ्कन</p>		
<p>खण्ड ५ को सुरुवाती अनुच्छेद</p> <p>रिसाइक्लिंग र सर्कुलर अर्थतन्त्रमा सभ्य कामतर्फको मार्गमा सहमति निर्माण गर्न सामाजिक संवाद महत्त्वपूर्ण छ। सामाजिक संवादलाई बढावा दिन, रिसाइक्लिंगमा सभ्य कामलाई प्रवर्द्धन गर्न र फराकिलो सर्कुलर अर्थतन्त्रमा न्यायपूर्ण संक्रमण सुनिश्चित गर्न बलियो, स्वतन्त्र र प्रभावकारी श्रम प्रशासन र निरीक्षकहरू साथै रोजगारदाता र कामदार संगठनहरू पूर्वशर्त हुन्।</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (अनिहित)</p>	<p>रिसाइक्लिंग क्षेत्रलाई क्लासिक ILO त्रिपक्षीय ढाँचामा सम्मिलित गर्दछ। (सबै प्रकारका वार्ता)</p> <p>संस्थागत प्रक्रियाहरूमा फोहोर उठाउने संस्थाहरूलाई समावेश गर्ने वैचारिक आधार: सामाजिक संवाद मर्यादित कामको अस्तित्वको लागि पूर्वशर्त हो।</p>

<p>अनुच्छेद ७३. "...उद्यम, स्थानीय, क्षेत्रीय र राष्ट्रिय स्तरमा सामूहिक सौदाबाजी सहित सामाजिक संवाद, अवसरहरूको मूल्याङ्कन गर्न र संक्रमण र नीति निर्देशिकाहरूद्वारा उत्पन्न चुनौतीहरूको समाधान गर्न महत्वपूर्ण छ जसले गर्दा पुनर्चक्रणमा राम्रो कामको प्रवर्द्धन सुनिश्चित गर्दै यो राम्रोसँग व्यवस्थित हुन्छ र सबैको हितमा काम गर्छ..."</p>		<p>यसमा अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा रहेकाहरू सहित पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू समावेश छन्, किनभने यसले उद्यम, स्थानीय, क्षेत्रीय र राष्ट्रिय स्तरहरूमा सामाजिक संवादलाई मान्यता दिन्छ जसले यी कामदारहरूले सञ्चालन र व्यवस्थित गर्ने रिसाइक्लिंग प्रणालीहरूको बहु-स्तरीय संरचनालाई प्रतिबिम्बित गर्दछ।</p> <p>सामाजिक संवाद (सामूहिक सौदाबाजी सहित) लाई संक्रमण व्यवस्थापनको प्रमुख कुञ्जीको रूपमा पुष्टि गर्दै, यसले स्थापित गर्दछ कि पुनर्चक्रणमा सम्मानजनक काम अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा रहेकाहरू सहित पुनर्चक्रण कामदारहरूको सक्रिय सहभागिता र आवाज बिना प्राप्त गर्न सकिँदैन, जसले उनीहरूको जीविकोपार्जनलाई असर गर्ने नीतिहरूलाई आकार दिन्छ।</p>
<p>अनुच्छेद १५१</p> <p>"पुनर्प्रक्रियामा सामाजिक संवादमा पुनःप्रक्रिया गर्ने कामदारहरूको प्रतिनिधि संस्थाहरू, अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा पुनःप्रक्रिया गर्ने कामदारहरूको संस्थाहरू, साथै रोजगारदाताहरूको संस्था र सरकारहरू समावेश हुनुपर्छ।"</p>	<p>पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरू (स्पष्ट)</p> <p>अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरूको संगठनहरू सहित (स्पष्ट)</p>	<p>अनौपचारिक फोहोर उठाउने संस्थाहरूको प्रत्यक्ष मान्यता।</p> <p>सामाजिक संवादमा सहकारी, संघ र सञ्जालहरूलाई अभिनेताको रूपमा वैधानिक बनाउँछ।</p> <p>विस्तार गर्दछत्रिपक्षीयताको क्षेत्रऔपचारिक रोजगारीभन्दा बाहिर।</p>

<p>अनुच्छेद १६१। सरकारहरूले, रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूसँग परामर्श गरेर, निम्न कुराहरू गर्नुपर्छ: (च) श्रम प्रशासन सेवाहरूले सबै वर्गका कामदारहरूलाई समेट्ने र सामूहिक श्रम सम्बन्ध र मर्यादित कामको सन्दर्भमा उनीहरूको विशिष्ट आवश्यकताहरूलाई पर्याप्त रूपमा सम्बोधन गर्ने कुरा सुनिश्चित गर्न नीतिहरू अनुकूलन र पुनः डिजाइन गर्ने। यसमा अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा कामदारहरूलाई उनीहरूको औपचारिकीकरण र गैर-मानक रोजगारीका रूपहरूमा समर्थन गर्न सेवाहरू क्रमशः विस्तार गर्ने, रोजगारदाता र कामदारहरूको सबैभन्दा प्रतिनिधि संस्थाहरूसँग सामाजिक संवादको लागि क्षमता सुदृढ गर्ने समावेश छ।</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा कामदारहरू (स्पष्ट)</p>	<p>श्रम प्रशासन सेवाहरूले सबै वर्गका कामदारहरूलाई समेट्नु पर्छ भन्ने कुरा स्थापित गर्दछ, जसमा स्पष्ट रूपमा अनौपचारिक अर्थतन्त्र र गैर-मानक रोजगारीका कामदारहरू समावेश छन्।</p> <p>यी कामदारहरूको विशिष्ट वास्तविकता र आवश्यकताहरूलाई सम्बोधन गर्न नीतिहरू अनुकूलन र पुनः डिजाइन गर्ने आवश्यकतालाई स्वीकार गर्दछ, एकरूप नियामक दृष्टिकोणहरू लागू गर्नुको सट्टा प्रगतिशील औपचारिकीकरणलाई समर्थन गर्दछ।</p> <p>सबैभन्दा प्रतिनिधिमूलक श्रमिक संगठनहरूसँग सामाजिक संवादलाई सुदृढ पार्ने दायित्वलाई बलियो बनाउँछ, जसले गर्दा अनौपचारिक पुनर्चक्रण कामदारहरूको संस्थालाई सम्मानजनक कामको खोजीमा संस्थागत वार्ताकारको रूपमा वैध बनाउँछ।</p>
<p>अनुच्छेद १०६ सरकारले, रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूसँग परामर्श गरेर, निम्न गर्नुपर्छ:</p> <p>ग) पुनः प्रयोगसँग सम्बन्धित सामाजिक संवाद र अन्य परामर्श प्रक्रियाहरूले जोखिममा रहेका र जोखिममा रहेका समूहहरूको सहभागितालाई समर्थन गर्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने, र सबैभन्दा प्रतिनिधि रोजगारदाता र कामदारहरूको संगठनहरू मार्फत प्रभावकारी रूपमा सहभागी हुन जोखिममा रहेका समूहहरूको क्षमतालाई सुदृढ पार्ने;</p>	<p>जोखिममा रहेका र जोखिममा रहेका समूहहरू (अप्रत्यक्ष रूपमा फोहोर टिप्पणहरू)</p> <p>सबैभन्दा प्रतिनिधि [...] श्रमिक संगठनहरू</p>	<p>यसले रिसाइक्लिंगमा सामाजिक संवादले स्थापित औपचारिक अभिनेताहरू मात्र नभई कमजोर र जोखिममा रहेका समूहहरूलाई सक्रिय रूपमा समावेश गर्नुपर्छ भन्ने आदेश दिन्छ।</p> <p>यसले सहभागिताका लागि औपचारिक निमन्त्रणा मात्र नभई क्षमता अभिवृद्धि आवश्यक छ भन्ने कुरा स्वीकार गर्दछ।</p> <p>यसले सबैभन्दा प्रतिनिधिमूलक कामदार संगठनहरू मार्फत सहभागितालाई च्यानल गर्दछ, अनौपचारिक पुनर्चक्रण</p>

		कामदारहरूको संगठनहरूको लागि संस्थागत वैधतालाई सुदृढ पार्छ।
<p>अनुच्छेद १५२। सरकारहरूले, रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूसँग परामर्श गरेर, निम्न गर्नुपर्छ:</p> <p>क. नीति निर्माणदेखि कार्यान्वयन र मूल्याङ्कनसम्मका सबै चरणहरूमा र विश्वव्यापी, क्षेत्रीय, राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र स्थानीयदेखि उद्यम स्तरसम्मका सबै तहहरूमा यी निर्देशिकाहरूमा समावेश गरिएका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्दा सामाजिक संवादलाई सक्रिय रूपमा प्रवर्द्धन र संलग्न गराउने...</p>)	<p>फोहोर टिप्पेहरू र उनीहरूका संस्थाहरूका लागि अत्यन्तै सान्दर्भिक छ किनभने यसले स्केल र रिसाइक्लिंग क्षेत्रीय रूपमा व्यवस्थित गरिएको तथ्यलाई मान्यता दिन्छ।</p> <p>यसले नगरपालिका स्तर र क्षेत्रगत फोहोर व्यवस्थापन प्रक्रियाहरूमा सहभागितालाई सक्षम बनाउँछ।</p>
<p>अनुच्छेद १५२। (ख) पुनर्चक्रणमा रोजगारदाता र कामदारहरूको संस्थाहरूको स्थापना, वृद्धि र प्रभावकारी कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्न एकीकृत नीतिहरू विकास र कार्यान्वयन गर्ने, सामाजिक-आर्थिक विकासमा उनीहरूको सहभागितामूलक आवाज र योगदान सुनिश्चित गर्न र वातावरणीय दिगोपन र चक्रीय अर्थतन्त्रमा न्यायपूर्ण संक्रमण सुनिश्चित गर्ने। यी नीतिहरूले पुनर्चक्रणका विशेष चुनौतीहरूको जवाफ दिनुपर्छ र आउटसोर्स गरिएका, अस्थायी र आप्रवासी कामदारहरू, पुनर्चक्रणमा रोजगारदाता र कामदारहरूको संस्थाहरूको कानुनी र व्यावहारिक प्रभावहरूको पूर्ण ध्यान राख्नु पर्छ।</p>	<p>संस्थाहरू [...] पुनर्चक्रणमा काम गर्ने कामदारहरू (अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा काम गर्नेहरू सहित)</p> <p>पुनर्चक्रणमा रोजगारदाता र कामदारहरूको संगठन (स्पष्ट)</p>	<p>यसले सरकारहरूलाई पुनर्चक्रणमा रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूको सिर्जना, वृद्धि र प्रभावकारी कार्यप्रणालीलाई सक्रिय रूपमा समर्थन गर्न आदेश दिन्छ, केवल तिनीहरूलाई पहिचान गर्नु मात्र होइन।</p> <p>यसले यी संस्थाहरूलाई सहभागितामूलक आवाज, सामाजिक-आर्थिक विकास र वातावरणीय दिगोपन र गोलाकार अर्थतन्त्रमा न्यायपूर्ण संक्रमणसँग प्रत्यक्ष जोड्दछ।</p> <p>यसको विशिष्ट विशेषताहरूलाई स्वीकार गर्दै, पुनर्चक्रण क्षेत्रको विशिष्ट संरचनात्मक चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्ने नीतिहरू आवश्यक छ।</p>

		<p>यसले आउटसोर्स गरिएका, अस्थायी र आप्रवासी कामदारहरूको कानुनी र व्यावहारिक प्रभावहरूलाई स्पष्ट रूपमा विचार गर्दछ, जसले मानक रोजगार सम्बन्धभन्दा बाहिर सुरक्षालाई फराकिलो बनाउँछ।</p> <p>यसले संक्रमण र विकास नीतिहरूलाई आकार दिन प्रमुख अभिनेताहरूको रूपमा कामदार संगठनहरूलाई पुनर्चक्रण गर्ने संस्थागत वैधतालाई सुदृढ बनाउँछ।</p>
<p>(ड) । नयाँ सामाजिक संवाद संयन्त्रहरू स्थापना गर्ने वा विद्यमान सामाजिक संवाद संयन्त्रहरूलाई सुदृढ पार्ने र रोजगारदाता र कामदार संगठनहरू सबै तहमा सामाजिक संवादमा साँच्चै संलग्न छन् भनी सुनिश्चित गर्न उपयुक्त उपायहरू अपनाउने।</p> <p>यस्तो कार्यमा रोजगारदाता र कामदारहरूले आफ्नो रोजाइका संस्थाहरू मार्फत बाह्य रूपमा सुरु गरिएका प्रस्तावहरूमा योगदान गर्न सक्षम हुने मात्र नभई सक्रिय रूपमा भाग लिन र उनीहरूको सामाजिक-आर्थिक अवस्थालाई आकार दिने उपायहरू, कार्यक्रमहरू र गतिविधिहरू प्रस्ताव गर्न पनि सक्षम हुने कुरा सुनिश्चित गर्नु समावेश छ। सहभागिता केवल परामर्शभन्दा बाहिर फैलिएको छ र पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरूद्वारा र तिनीहरूको लागि पहलहरूको ठोस स्वामित्वमा नेतृत्व गर्नुपर्छ। वार्ता र अन्य निर्णय लिने निकायहरू र</p>	<p>श्रमिक संगठनहरू (अनौपचारिक अर्थतन्त्रका कामदारहरू सहित)</p>	<p>यसका लागि सरकारहरूले प्रतीकात्मक सहभागिताभन्दा बाहिर गएर सबै तहमा सामाजिक संवादमा रोजगारदाता र कामदार संगठनहरूको वास्तविक संलग्नता सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ।</p> <p>यसले पुष्टि गर्छ कि पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरूले बाह्य रूपमा डिजाइन गरिएका प्रस्तावहरूको प्रतिक्रिया मात्र दिनु हुँदैन तर वास्तविक स्वामित्व सुनिश्चित गर्दै नीति, कार्यक्रम र पहलहरूलाई सक्रिय रूपमा आकार दिनु पर्छ।</p> <p>यसले समावेशी सहभागितालाई प्रवर्द्धन गर्दछ, निर्णय लिने र वार्ता प्रक्रियाहरूमा महिला र युवाहरूको संलग्नतालाई स्पष्ट रूपमा प्रोत्साहित गर्दछ।</p>

<p>प्रक्रियाहरूमा महिला र युवाहरूको संलग्नतालाई पनि प्रोत्साहित गरिनुपर्छ;</p>		
<p>केवल संक्रमणमा खण्डहरूको म्यापिङ</p>		
<p>खण्ड २.९ शीर्षक: रोजगारी सम्पन्न गोलाकार अर्थतन्त्रतर्फको न्यायपूर्ण संक्रमण...</p> <p>अनुच्छेद ६९। न्यायपूर्ण संक्रमणले जलवायु र वातावरणीय कार्यका सामाजिक र आर्थिक अवसरहरूलाई समावेशी तरिकाले अधिकतम बनाउँछ, उचित कामका अवसरहरू सिर्जना गरेर, असमानता घटाएर र कसैलाई पनि पछाडि नछोडेर।</p>	<p>कसैलाई पनि पछाडि नछोड्ने (अनौपचारिक अर्थतन्त्रका कामदारहरू सहित)</p>	<p>"रोजगार-समृद्ध" महत्वपूर्ण छ किनभने यसले गोलाकार अर्थतन्त्रलाई राम्रो कामका अवसरहरूको जेनेरेटरको रूपमा फ्रेम गर्दछ, जसको अर्थ वातावरणीय संक्रमणले जीविकोपार्जन सिर्जना र विस्तार गर्नुपर्छ, फोहोर टिप्नेहरूले राखेका अवस्थित जागिरहरूलाई हटाउनु हुँदैन।</p> <p>"कसैलाई पनि पछाडि नछोड्ने" ले समावेशी सिद्धान्तमा संक्रमणलाई स्पष्ट रूपमा लंगर दिन्छ, जसले रिसाइक्लिंग उद्योगमा अनौपचारिक कामदारहरूलाई विस्थापनबाट प्रत्यक्ष रूपमा जोगाउँछ र जलवायु र वृत्ताकार अर्थतन्त्र नीतिहरूको फाइदाहरूमा एकीकृत हुने उनीहरूको अधिकारलाई पुष्टि गर्दछ।</p>
<p>अनुच्छेद ७२।</p> <p>सबैका लागि न्यायपूर्ण संक्रमण ढाँचा प्रदान गर्न र थप मर्यादित रोजगारी सिर्जनालाई प्रवर्द्धन गर्न सुसंगत नीतिहरूमा उपयुक्त रूपमा समावेश हुनुपर्छ: रोजगारीमा पर्ने प्रभावहरूको पूर्वानुमान, रोजगारी गुमाउने र विस्थापनको लागि पर्याप्त र दिगो सामाजिक सुरक्षा, सीप विकास र सामाजिक संवाद,</p>	<p>अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा काम गर्नेहरू सहित पुनर्चक्रण गर्ने कामदारहरूलाई समावेश गरिएको छ किनभने अनुच्छेद संक्रमण नीतिहरूबाट प्रभावित "सबै" कामदारहरूमा लागू हुन्छ र स्पष्ट रूपमा जागिर गुमाउने, विस्थापन, सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक संवादलाई सम्बोधन गर्दछ, जुन सबै ल्यान्डफिल बन्द गर्ने र फोहोर प्रणाली</p>	<p>यो पुनर्चक्रण कामदारहरूको लागि महत्वपूर्ण छ, किनकि यसले सरकारहरूलाई रोजगारी प्रभावहरूको पूर्वानुमान गर्न, सामाजिक सुरक्षा र सीप विकास प्रदान गर्न, र अन्यथा उनीहरूलाई विस्थापित वा बहिष्कार गर्न सक्ने नीतिहरू लागू गर्नु अघि अर्थपूर्ण सामाजिक संवाद सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ।</p>

सामूहिक रूपमा संगठित हुने र सौदाबाजी गर्ने अधिकारको प्रभावकारी अभ्यास सहित।	सुधारहरूसँग प्रत्यक्ष रूपमा सान्दर्भिक छन्।	
---	---	--